

**Rvperti Ab-||batis Tvitiensis, Svmmi Disertissi=||miq[ue]
Theologi, sacris du[n]taxat literis omnia probantis, in XII.
prophetas mino-||res, Commentariorum Libri XXXII**

Rupert <von Deutz>

[Köln], M. D. XXVII.

VD16 B 3835

Cap. VII. Et factum est in anno quarto Darij regis, factu[m] est verbum
d[omin]i ad Zacharia[m] in quarto mensis noni, qui est Casleu, [et]
miseru[n]t ad domu[m] deo Sarafar [et] Rogomelech, [et] ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71859](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71859)

dicat: Cū autē uenerit filius hoīs in maiestate sua, & oēs angeli cū eo, tunc sedebit super sedē maiestatis suæ &c. Quid & ista sibi uult congeminiatio, & dominabitur super folio suo, & erit sacerdos super folio suo, nisi quia unus idemque, in quē hæc dicitur, futurū erat ut esset, & nunc est rex atque sacerdos? Denique quia rex iccirco dominabitur (ait) super folio suo, et erit sacerdos super folio suo, satisque manifestū est hunc esse sensum, quia in unā psonā cōuenient regnū & sacerdotiū, & unus idemque geminū obtinebit regni & sacerdotij foliū. Vbi statim inferitur, & consiliū pacis erit inter illos, subaudiendū est dominantem & sacerdotē, nō quo Christus diuidatur, sed quo principatus duo, qui fuerāt eatenus disuncti, altera enim erat psona regia, & altera sacerdotalis, imō Christo cōsocientur. Inter illos igitur subauditur principatus, cū in uno fuerint inseparabiliter cōsociati. cōsiliū (inquit) pacis erit, quia uidelicet p illā cōiunctionē pax est nobis, & sicut iam ante ex Apostolo cōmemoratuū est, per eū complacuit reconciliari omnia in ipso, & pacificari per sanguinē crucis eius, siue quæ in terris sunt siue quæ in cœlis. Et coronæ erunt ait Helen & Tobia, & Idaia, & Hen filio Sophoniae memoriale in templo dñi. Hoc est quod expectamus, quia sanctis oibus & amicis dñi, quos per istos significari iam diximus, memoriale erūt sempiternū, in illo cœlesti templo dñi, ipse coronæ, quæ de auro & argento ipsorum dño Iesu factæ sunt. De sensu & sermone ipsorum quo spiritus sanctus eundem dominū Iesum clarificauit, et clarificare non desinit, usque in finē seculi. Illud quoque quod sequitur. ¶ Et qui procul sunt uenient, et ædificabūt in templo domini, uideamus quia factū est, & fit & fiet usque in finem seculi, & nos maxime qui de gentibus aduenimus cōtinget, quia procul eramus, quod meminisse nos uult Apłus, ubi ad Ephesios loquitur. Propter quod memores estote quod uos qui eratis sine Christo, alienati à cōuersiōe Israel, & hospites testamentorū, promissionis spem nō habentes, & sine deo in hoc mūdō. Nūc autē in Christo Iesu uos, qui eratis longe, facti estis prope in sanguine Christi. Nunc uenimus credendo, tunc autē ubi ponetur cononarū memoriale, ueniemus resurgendo, & ædificabimus, imō & ædificati tanquā lapides uiui in templo dñi permanebimus. In fine sermōnis ad ipsos de quibus loquebatur familiariter se cōuertit: & scietis ait, quia dñs exercituum misit me ad uos. Erit autē hoc si auditu audieritis uocem dñi dei nostri. Et nūc quidē scimus, quod prophetiā in ueritate dominus miserit ad nos, & ueritatē locutus est spūs sanctus per prophetas suos, sed scimus ex parte quod nondū uenit quod perfectū est. Per fidem enim ambulamus & non per speciem. Tunc autem sciemus experimento, cum apparuerit cum coronis iam dictis, quoniam uidebimus eum sicuti est. Et hoc erit (ait) si auditu audieritis uocem domini dei uestri, hoc est si præcepta eius custodieritis, quia sine operibus ad tantam gloriam promerendam sola fides non sufficit.

Matth. 27.

Colloſſ. 1.

Gentes erant procul a deo.

Ephe. 2.

1. Pet. 2.

1. Corin. 13.

1. Iohan. 3.

Finis libri Secundi in Zachariam.

RVPERTI ABBATIS
TVITIENSIS IN ZACHARIAM PROPHETAM
COMMENTARIORVM LIBER TERTIVS.

Vām dulciter in cantico sponsa dilectio canit. Apprehēdam te & ducam te in domū matris meæ, et in cubiculū genitricis meæ, ibi me docebis, et quātm dulce est experimento discere uim huiusce modulationis. Quid enim est dilectum apprehēdere, nisi Christi sensum in scripturis inuenire? Et quod est eum apprehensum in domū matris, et in cubiculum genitricis ducere, nisi ad communem ecclesiæ utilitatem siue instructionem uoce aut in scripto proferret? Talis erat anima Pauli, qui nuper regeneratus ecclesiæ sacramentis, Christum eidem ecclesiæ iam notum optime cognoscens, de scripturis notiorē reddidit, tam uoce quā literis. Ibi me (ait) docebis, quia uidelicet in tali facto meritum est uicissitudinis, ut qui præceptis ecclesiæ docuit, ipse adhuc de pluribus debeat edoceri, iuxta illud: Omni habenti dabitur et abūdabit. In hac igitur spe, ut haec enus cucurristi, percurre animā gloriā quærēs eiusdē dilecti, et tādū huc, hoc quod ex parte est, donec ueniat quod perfectū est. Segtur. ¶ Est factum est in anno quarto

Cant. 8.

Matth. 27.

CA. VII.

quarto Batrij regis, factū est verbū dñi ad Zachariā in quarto mensis noni, qui est Lasleu, & miserūt ad domū dei Sarasar & Rogomelech, & viri qui erant cū eo ad deprecandū faciē dñi, vt dicerēt sacerdotibus domus dñi exercitiū, & pphetis loquentes. Nunquid flendū mibi est in mense quinto, vel sanctificare me debeo, sicut feci iā multis annis? Et factū est verbū dñi ad me dicens. Loquere ad omnē populū terrē & ad sacerdotes dicens: Cū ieiunaretis & plāgeretis in quinto & septimo mo p hos septuaginta annos, nunquid ieiuniū ieiunastis mibi? Et cū comedistis & bibistis, nunquid nō vobis comedistis, & vobismetipsis bibistis? Nunquid nō sunt verba que locutus est dñs in manu pphetarū priorū, cū adhuc Hierusalem habitaretur & esset opulenta, ipsa et vrbes in circuitu eius, & ad austrū & in cāpēstribus habitaretur. Duo sermō intra hanc, & pcedentē uisionē transierāt anni. Siquidē in anno secūdo Darij decimo mēse uicesima & quarta mēsis, uidi (ait) p nostrū, & hic in anno quarto Darij in quarta mēsis noni uerbū dñi ad se factū est ad eū uerbū dñi. Miserunt (ait) ad domū dei Sarasar & Rogomelech & uiri qui erāt cū eo ad deprecandū faciē dñi &c. Itis interrogātibz & dicētibz: Nūqd mibi flendū est, sicut feci iā multis annis, iubetur ppheta ut loquat ad omnē populū, & dicere: Nūqd ieiuniū ieiunastis mibi &c. Vnde dat intelligi populū q̄q̄ ferē oēm sensus fuisse eiusdē, cui erāt Sarasar & Rogomelech, q̄ miserāt ad domū dei sup questioē eiusmodi. Quos Persas fuisse, & duces regis Darij, timētes dñm, autumāt Hebræi (ut ait beatus Hieronymus). Reuera sensus eorū & ppli sensus erat imperfectus, q̄ quoniā templū uidebāt uel audiebāt esse cōstruētū, iā flendi & ieiunādi causam sibi nullam fuisse arbitrabātur: Manifestū est ex ipsorū interrogatioē, qd̄ temporalibus & uisibilibz intēti, de æternis et uisibilibz bonis nulla aut parua sollicitudine tenebātur. Memoriter tenebant, quod in quinto mense subuersa ciuitate Hierusalem, & templo populus captiuus ductus est, & qd̄ in septimo Godolias interfectus est ab Ismahel, & reliquæ populi dispersæ sunt, & ob hoc per singulos annos ieiunabāt & flebāt. Porrō captiuitatē illā uniuersalem qua humanū genus adeo captiuatū est in Adam, nō satis curabāt, atq̄ liberatoris aduentū, qui eareus differebatur, nō ualde suspirabāt, aut propter hęc flendū sibi & eulādū exultā mabāt. Quod si causas istas præ oculis habētes ieiunaret & flerēt, nūq̄ taliter responderēt dominus: Loquere (inquiens) ad omnē populū terræ & ad sacerdotes dicens: Nunquid ieiuniū ieiunastis mibi? Et cū comedistis & bibistis, nūqd nō uobis comedistis & uobismetipsis bibistis? Longe aliter ieiunanti Danieli responsū fuit, q̄ longe alias ieiunādi causas ille sibi propositas habuit. Daniel (inqt angelus Gabriel) nunc egressus sum ut docerē te & intelligeres. Ab exordio precū tuarū egressus est sermo: Ego aut ueni, ut indicarē tibi, q̄ uir desideriorū es. Tu ergo animaduerte sermonē, & intellige uisionē. Septuaginta hebdomades abbreviātæ sunt sup populū tuū &c. Ille profectō ieiuniū dño ieiunauit, quia uir desideriorū ea quæ dñi sunt desiderauit, uidelicet nō illud solū ut reā dīficaretur illa ciuitas, & templū manufactū, sed qd̄ longe maius, & incōparabiliter melius est) ut cōsummaretur p̄uaricatio, & finē acciperet peccatū, & deleteretur iniquitas, & adduceret iustitia sempiterna, & impleretur uisio & prophetia, & ungeretur sanctus sanctorū. ¶ Igitur qm̄ unus idēsq̄ dñs & hic p̄ prophetā loquitur. Nūqd ieiuniū ieiunastis mibi? & subaudiēdū est, nō, & cū comedistis & bibistis, nūqd non uobis comedistis, & uobismetipsis bibistis, & subaudiēdū est etiā, & alibi per Apostolū dicit, Et qui māducat, dño māducat, & q̄ nō māducat, dño nō māducat. Clare atq̄ studiose discernendū est inter eum, qui dū nō māducat, dño nō māducat, id est cū ieiunat, domino ieiunat. Et eū q̄ nō māducat, uel dum ieiunat, non domino, sed sibi nō māducat aut ieiunat. Rursusq̄ inter eū qui dū māducat, dño māducat, & eū qui dū māducat, nō dño, sed sibi māducat. Nimirū qui ob hoc ieiunat, & uitæ æternæ fructū recipiat, ille ieiuniū dño ieiunat, ille domino non māducat. Qui autē iccirco ieiunat uel nō māducat, ut uel temporalem poenā euadat sicut Achab, uel transitoria laudē recipiat sicut quibus hypocrita, ille nō domino, sed sibi nō māducat. Similiter qui iccirco māducat, ut opus domini operari ualeat, quales ipse uult esse Apostolos suos, siue Euaſgelizantes dicent.

Interuallum
duarum uisio
(onum.

4. Reg. vlti.
Hier. 41.
Iudg. nō deo
ieiunabāt sed
propter causas
temporales.

Daniel. 9.

Aliud est, ieiunare dño, aliud ieiunare sibi
(bi)
Roma. 14.

3. Reg. 21.
Matth. 6.

dicēs: Edentes & bibētes: Dignus est em̄ operari mercede sua, ille dño māducat, & ecō-
 tra qui operat, quāuis opus sanctū, quāuis opus dei, ob hoc solū ut māducat, ille nō dño, sed
 sibi operatur, & sibi manducat. Amplius autē si non uult operari, & manducat, non domino
 sed sibi manducat. Dicit igitur. Nunquid ieiunastis mihi, & subauditur, non, quia
 non ieiunastis propter regnū dei, nō ieiunastis ob hoc, ut ciuitatē Hierusalem, quā in Adā
 perdidistis, in aduentu seminis, quod Abraham promissum est, scilicet Christi, recuperare
 mereamini. Dicit in quā, nunquid nō uobis comeditis, & uobismetipsis bibistis? & respon-
 deatur, etiā, quia nō iccirco comeditis, ut operemini opus dei, ut uaticō sustentati, perue-
 nire possitis ad patriā uel regnū dei. Et quis digne eloqui sufficiat, q̄ cōpetenter, q̄ oportu-
 na inuentione illos cōtinuo percūtū dicens: Nunquid nō sunt uerba q̄ locutus est dñs in ma-
 nu prophetarū priorū, cū adhuc Hierlm habitaretur, & esset opulenta ipsa & urbes in cir-
 cuitu eius, & ad austrū, & in cāpestribus habitaret? Nā q̄ pueri erāt, & de magnis atq; sem-
 piternis malis parū aut nihil solliciti, sola tēporalia mala deplorātes, & ieiunauerāt & fleue-
 rant, re dē insulabūdus loquitur: nūquid nō sunt uerba q̄ locutus est dñs &c. Q̄ si ita dix-
 isent, p̄ istos septuaginta annos ieiunauimus & fleuimus, pro eo q̄ Hierlm deserta, & nos
 captiui eramus, sed multo magis ieiunandū & flendū est, q̄ nōdū uenit promissio aut ad-
 uentus eius, nunq̄ ita loqueret, nequa q̄ ita insultaret eis de malis minoribus. Sequitur. **L** Et
 factum est uerbum dñi ad Zachariā dicens: **H**ec dicit dominus exercituum. **J**u-
 dicare iudicium meū & misericordiā, & miseraciones facite, unusquisq; cum fratre
 suo, & uiduā & pupillum & aduenā & pauperē nolite calumniari, & uir fratri suo ma-
 li non cogitet in corde suo, & noluerunt attendere, & uerterunt scapulā recedētem,
 & aures suas aggrauauerūt ne audirēt, & posuerunt cor suū adamantē ne audirent
 legē, & uerba quę misit dominus exercituum in spū suo per manū prophetarū suorum
 priorū. **E**t facta est indignatio magna domino exercituum, & factum est sicut locutus
 est, & non audierunt, sic clamabunt & non exaudia dicit dominus, & dispersi eos per
 omnia regna quę nesciunt, & terra desolata est ab eis, eo qd' non esset transiens & re-
 uertēs, & posuerunt terrā desiderabilē in desertum. **P**riores prophetas q̄ p̄ manū
 misit dñs exercituum in spū suo uerba hęc: iudicate iudiciū uerū &c. illos dicit, q̄ ante captiui-
 tate extiterūt, q̄ de p̄cipuis unus Esaias erat, p̄ quē ita locutus est. **Q**uærīte iudiciū, subue-
 nite oppresso, iudicate pupillo, defendite uiduam. **S**i uolueritis & audieritis me, bona terrę
 comedetis. **Q** si nolueritis & me prouocaueritis ad iracundiā, gladius deorabit uos. **H**uius-
 modi dicitis, & lex primitus plena data est. **Q**uod autē dicit, & noluerūt attendere, & auer-
 terūt scapulā recedētem, & aures aggrauauerūt ne audirēt, minus est factū ipsoꝝ. **I**tem nō
 solū nō audierūt, uerū etiā clamātes prophetas occiderūt, duro corde, indomabiles et adama-
 ti liles, q̄ lapis fortissimus et intantū durus est, ut oīa metalla cōfringat, et ipse à nullo cōfrin-
 gat, unde à Græcis indomabilis dicitur. **D**e quo illud mirandū, qd' cū tāta sit duritiā, solo per-
 fusus sanguine hirci, qd' animal libidinosum est, statim dissoluitur. **V**nde cōgrua similitudo ē
 ualde: et cor suū posuerūt adamantē, q̄ cū durissimā ceruicis et cordis indomabilis essent cō-
 tra deū, mollissimi erāt in oīo libidinū fluxū, ut merito in illos cōstet eūdē Esaiā dixisse. **A**u-
 dite uerbu dñi principes Sodomorū, p̄cipite auribus legē dei mei p̄plūs Gomorrhæ. **Q**uor-
 sum ista cōmemoratio? **V**idelicet qd' dñs iustus ad cognoscēdū, ipsi autē fuerint inexcusabi-
 les, q̄ qd' factū est illis, nō est factū p̄ properatē dñi impatientiā, sed p̄ ipsoꝝ p̄seuerantē im-
 penitentia. **Q**uis em̄ non cōsentiat iuste factā esse indignationē magnā dño exercituum, pro
 eo qd' peccatis suis addiderūt cōtemptū cōtra spū sanctū, in q̄ mittebat eis uerba dñs exerci-
 tum p̄ manū prophetarū. **I**sta ergo uicissitudine, et factū est (ait) sicut locutus est, subauditur
 spūs sanctus, et nō audierūt, sic clamabāt, et nō exaudia dicit dñs, et dispersi eos p̄ oīa regna
 q̄ nesciūt, et terra desolata est ab eis, eo qd' nō esset transiens et reuertēs, et posuerūt terrā desi-
 derabilē in desertū. **Q**uare autē cum p̄teritoꝝ narratio sit, et in cæteris oībus oīs enūciatio
 currat uerbis p̄teriti tēporis, hęc tantū uerba in futurū tēpus extendit: sic clamabunt et non
 exaudia, cū dicere posset, sic clamauerunt, et non exaudim? **Q**uare, nisi ut intelligas eū im-
 mutabilem esse, et p̄seuerantē in iudiciū ueritate, quod sicut fecit tunc, ita debeat si iterum
 peccauerint iterū facere? **D**eniq; et hoc futurū non ignorabat, quod posteri illorū peiora fa-

Mar. 10.

Gene. 22.

Judei, pueri erant, sola tēporalia cogitant.

Priores prophetae, Esa. 1.

Adamas.

Ibidem. Iustus dñs in puniēdo.

Et tunc forent, q̄ patres ipsi fecissent, unde & clamantes nō exaudiret, neq̄ exaudire deberet, quod cunctis gentibus nunc manifestū est. Q̄ uero acerba est infelicitū sūggillatio, dicere, & terra desolata est ab eis, & posuerūt terrā desiderabilē in desertū. Nam uere infelicitissimū est, & infelicitatē desolatiōis pati, & insuper criminis argui, quod ipsi desolatiōē ipsam fecerint, & quod ipsa cōtra illos terra iuste uideatur desolata & conuertere, & dicere illis. Nō desolatus, qui hoc fieri iudicauit, non Nabuchodonosor, qui iudicio dei super me ascēdit, sed uos coloni pessimi, uos fecistis, & ex uobis causa est, quod desolata est in desertū posita sum, ego terra desiderabilis. Et multū cōgrue presenti loco dominus, cui nulla terra desiderabilis, cui nil terrenū desiderabile est, terrā appellat desiderabilē, quia uidelicet cū se ieiunasse & flexisse dicerent propter terrā desolatiōē, nimis aperte fatebantur terrā sibi fuisse desiderabilē, cōlestē aut nō se desiderare promissionē, quippe quia dicebant: nunquid stendū nobis est & ieiunandū, satis sibi existimantes qd̄ uidebant solutā esse captiuitatē temporālē. Hoc igitur, & posuerunt terrā desiderabilē in desertū, claret q̄ acerbe sit dictum, ab eo quē naturaliter dulcē ipsi sibi exacerbauerunt. Porro qualis causa est ista? eo q̄ non esset transiens & reuertens. Præmisit, & terra desolata est ab eis, & tunc demū subiunxit, eo q̄ nō esset transiens & reuertens. Si ita dixisset: terra desolata est, & nō est transiens neq̄ reuertens, solūmodo potest dēderetur. Nunc aut nō tā modū exposuisse q̄ causam reddidisse desolatiōis uidetur, dicens

Querela terra contra lucas.

Transiens & reuertens. Psal. 77.

eo q̄ non esset transiens & reuertens. Quid ergo sit nō fuisse transeuntē & reuertentē, hoc inquirendū est: Cōfestim occurrit illud in psalmo dictū: spūs uadens & nō rediens, quia seruum hoc & illud habent similitudine, sicut sonitū literalē penē eundē. Nā uadens & rediens, quid aliud est q̄ transiens et reuertens? Porro illic spūs uadens et nō rediens, hoc est, in malū cadēns et à malo nō resurgens. Ergo et hic: eo q̄ non esset transiens et reuertens, hoc est, eo q̄ non esset de illis transeuntibus in malū, qui reuertetur in bonū, terra desolata est ab eis. Nā cor impoenitens, quod supra denotauit dicendū cor suū posuerūt adamantem, et auerterunt scapulā recedentē, nōne causa est satis iustitiā uindictis irā defendens, et ad defendendum sufficiens? Vere igitur ipsi terrā suā desiderabilē in desertū, et ab eis desolata est, eo q̄ nō esset transiens et reuertens, id est, per id qd̄ cū oēs transgressores essent, nullus erat, aut uix ullus erat transgressor de transgressione sua poenitentiam agens. Sequitur.

CA. VIII.

Hec dicit dominus exercituum: Zelatus sum Sion zelo magno, et indignatione magna zelatus sum eā. Hec dicit dominus exercituum: Reuersus sum ad Sion, et habitabo in medio Hierusalem, et uocabitur Hierusalem ciuitas ueritatis, et mons domini exercituum, mons sanctificatus. Hec dicit dominus exercituum: Ab hac habitabunt senes et anus in plateis Hierusalem, et uiri baculus in manu eius pro multitudinē dierum. Hactenus quasi ridendo et subfannādo loquebatur, iuxta quod sapientia talibus dicit: Ego quoq̄ in interitu uestro ridebo, et subfannabo, cū uobis quod timebatis aduenerit, nūc deposito risu et subfannatione semota, gloriōsa dicit de te d Sion ciuitas dei, cuius pars nō uilis aut parua erat illa quæ tunc rearedificabatur Hierusalem terrestris secūdu electionē, q̄ de gēte illa erat assumēda, maxieq̄ propter implēdā promissionē ex inde nascituri et regnaturi in te Chri regis æterni. Zelatus sum (ait) Sion zelo magno

Zelus domini bonus.

Zelus dñi bonus est diligere hoies, et odisse hominū uitia. Quo contra, zelus diaboli malus est odisse hoies, et amare hominū uitia. Hinc erat illud quod idē dñs, ut iniquitates cōpesceret, captiuitati tradiderat hoies, et ciuitas Sion cū templo igne cōflagrata est. Magnus hic utiq̄ extitit zelus, non parcere suo templo et propriæ ciuitati, nō pepercisse genti apud quā solā erat notitia nominis sui, Et non est (ait Hieremias) recordatus scabelli pedū suorū in die furoris sui. Zelo zelatus sum (ait) Sion zelo magno. Verū hoc dicere superioris quoq̄ re in populo suo, et tradidit eos in manus gentiū, et dominati sunt eorū qui oderunt eos, sicut licet Mesopotami et Moabitar, Chananar et Madianitar et filij Ammon et Philistinor. Potuit (inquā) tunc etiā dicere: Zelatus sum zelo magno, quia uidelicet sub illis quoq̄ hoibus uehemētē afflixit eos. At uero tempore illo, de quo hic sermo est, amplius fecerat quia nō in terra sua consistentes, seruiuerant Babylonijs, sed desolata et posita in desertū

Thren. 2

Psal. 107

Zelus dei cū indignatione magna.

quia nō in terra sua consistentes, seruiuerant Babylonijs, sed desolata et posita in desertū